

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Teze-Diplomové práce

Ochrana osobních dat a údajů

Aneta PACÁKOVÁ

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Tématem této diplomové práce je problematika týkající se ochrany osobních údajů v ČR a USA. Diplomová práce se zabývá porovnáním obou právních úprav a praxe formou srovnávací analýzy v České republice a USA. Cílem mé diplomové práce je analyzovat právní úpravu v ČR a USA. Hlavním cílem však je obě právní úpravy detailně srovnat a na základě jejich vzájemné komparace vyvodit nejlepší možná řešení v praxi pro Českou republiku. Následně upozorňuje na nedostatky v současné právní úpravě. Součástí práce jsou také návrhy na možná řešení diskutovaných problémů. První kapitola práce vymezí základní pojmy používané v oblasti ochrany osobních údajů nutné k celému jejímu pochopení dále k objasnění základních principů a pravidel ochrany osobních údajů a souvisejících právních oblastí. V následujících dvou kapitolách se diplomová práce zaměřuje individuálně na ČR a USA a jejich legislativu. ČR chrání své občany, ale díky svému byrokratickému aparátu a velice přísným pravidlům nedostatečně podporuje obchod. Spojené státy na druhou stranu příliš spoléhají na autoregulaci průmyslu a zanedbávají význam státní legislativy.

Klíčová slova: archivace, likvidace, mlčenlivost, ochrana dat, osobní údaje, zabezpečení, zneužití, zpracování

Cíl práce a metodika

Cílem této diplomové práce je představení zkoumané problematiky z pohledu platné právní úpravy ČR a USA. Dílčími cíli je podat přehled o platné právní úpravě v ČR a USA.

Hlavním cílem však je obě právní úpravy detailně srovnat a na základě jejich vzájemné komparace vyvodit nejlepší možná řešení v praxi pro Českou republiku. Následně upozorňuje na nedostatky v současné právní úpravě. Součástí práce jsou také návrhy na možná řešení diskutovaných problémů.

Teoretická část byla zaměřena na studium odborných publikací a jiných zdrojů vztahujících se k dané problematice, kde byly vysvětleny odborné pojmy a právní legislativa v praktické části byla provedena srovnávací analýza ekonomických a právních aspektů v ČR a USA za účelem komparace. V další části práce bylo provedeno dotazníkové šetření a doporučeny případné návrhy a opatření.

Metodika šetření

Práce byla zpracována na základě prostudování odborné literatury a ostatních zdrojů týkající se ochrany osobních dat a údajů. Při zpracování práce byly použity metody dedukce, komparace, popisu a zhodnocení. Dále bylo provedeno anketní šetření v ČR.

Cílovou populaci anketního šetření tvořili občané Prahy a Litoměřic. Sběr dat byl realizován (tzn. názory veřejnosti byly získány), prostřednictvím anketních lístků (strukturovaných dotazníků), které respondenti vyplňovali v tištěné i internetové podobě- dotazníky viz přílohy. Termín realizace: sběr dat probíhal od 1. 1. 2015 do 25. 3. 2015. Celkem bylo získáno a analyzováno 252 anketních lístků. U dílčích otázek se počet respondentů, kteří na danou otázku odpověděli, liší (zodpovězení otázek bylo dobrovolné – respondenti nemuseli odpovídat na všechny otázky). Absolutní i relativní četnosti u jednotlivých otázek jsou vypočítány pouze z relevantních odpovědí, nerelevantní (chybějící a nejednoznačné) odpovědi nebyly do výpočtů zahrnuty.

Závěr

Ochrana osobních údajů představuje jednu z klíčových oblastí ochrany soukromí. Právo na soukromí je ústředním pilířem každé demokratické společnosti a v dnešním silně informačním věku, klade proti sobě dvě frakce jak jednotlivce, tak organizace, které vedou debatu o omezení přístupu k osobním údajům. Na jedné straně máme občany a jejich práva na soukromí týkající se osobních údajů a na druhé straně máme společnosti, které tvrdí, že ochrana údajů brání toku dat a tím brání obchodu. Jako dozor a dohled fungují vlády, které by měly chránit soukromí a zároveň posilovat obchod.

Když se podíváme kolem sebe, všude vidíme a slyšíme o moderních technologiích, globalizaci a bydlení v moderní progresně řízené společnosti. Za posledních 30 let nastal obrovský skok ve světě počítačů, automatizace a jejich tvůrci mají významné postavení v globální ekonomice. Problematika soukromí je propojena s rozvíjejícími se novými technologiemi, které mají vliv na soukromý sektor působící na trhu, na koncové uživatele a také vládu, která nese odpovědnost dohledu.

Předmětem této srovnávací studie je Česká republika a Spojené státy Americké, které na jedné straně představují výrazně odlišný přístup ke koncepci ochrany údajů v demokratické zemi, a na druhé straně představují významné pravomoci a vzory na mezinárodní scéně.

Vzhledem k odlišné historii každé země a mnoha různých kulturních hodnot, neexistuje jednotný zastřešující právní předpis, protože každá země přistupuje k ochraně osobních údajů svým vlastním způsobem.

ČR je parlamentní, demokratický právní stát s liberálním státním režimem a politickým systémem založeným na svobodné soutěži politických stran a hnutí. Ochrana osobních údajů je tématem rozvíjejícím se až od 70. let 20. století. V České republice do roku 1989 ochrana soukromí a ochrana osobních údajů takřka neexistovala, prvním zákonem byl zákon č. 256/1992 Sb., o ochraně osobních údajů v informačních systémech, poté následoval zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, poté vše završil zákon č. 439/2004 Sb., tzv. Euronovela.

USA je federativní prezidentská republika v Severní Americe. Spojené státy se skládají z 50 států, 1 federálního území s hlavním městem a sídlem prezidenta, Kongresu a Nejvyššího soudu (District of Columbia) a celkově 14 zámořských území, z nichž 5 je obydlených. Ochrana dat je velmi komplexní a široké téma. V USA je ochrana osobních údajů řešena způsobem, který se svou koncepcí podstatně odlišuje od přístupu evropského.

V USA neexistuje jediný, komplexní federální (národní) právní předpis upravující shromažďování a využívání osobních údajů. Místo toho, USA má tzv. "patchwork" systém federálních a státních zákonů a předpisů, které se navzájem překrývají, zapadají a mohou si vzájemně protiřečit. Kromě toho, existuje mnoho směrnic, které jsou vypracované vládními agenturami a průmyslovými skupinami, které nejsou právně vymahatelné, ale jsou součástí samoregulačních snah a jsou považovány za "nejlepší praxi". Samoregulace je chápána jako klíčový prvek vyrovnat s rychlým pokrokem a stále se měnícím prostředím moderních technologií v provozu.

Zatímco se někteří domnívají, že v ČR je nadměrná byrokracie hlavně týkající se překážek pro volný trh, někteří zvažují samoregulaci jen jako mýtus, protože neprodukuje žádná vymahatelná pravidla a tedy nedostatečnou ochranu jednotlivců.

ČR chrání své občany, ale díky svému byrokratickému aparátu a velice přísným pravidlům nedostatečně podporuje obchod. Spojené státy na druhou stranu příliš spoléhají na autoregulaci průmyslu a zanedbávají význam státní legislativy.

Právní úprava v České republice je poměrně ucelená, avšak je nutné podotknout, že z pohledu běžného občana je náročné se v ní orientovat.

Postavení veřejnosti k ochraně osobních dat a údajů je následující, z provedeného průzkumu vyplývá, že Internet hraje pro občany dominantní roli, osobní údaje je prakticky provázejí v každém okamžiku jejich života, například při zřízení bankovního účtu, použití kreditní karty, zřízení zákaznických karet apod. Při všech těchto činnostech lidé poskytují své osobní údaje a často si neuvědomují následky, které mohou vzniknout poskytnutím osobních údajů.

Je třeba si uvědomit, že pro nalezení informací týkajících se osobních dat dnes stačí například to, že podnikáme nebo jsme vlastníky nemovitého majetku. Dnes je již možné najít naše komplexní osobní informace (místo trvalého pobytu, jméno a příjmení, rodné číslo, datum narození aj.) a to prostřednictvím veřejně dostupných databází jako je například Administrativní registr ekonomických subjektů, či náhled do katastru nemovitostí, tyto informace však byly dostupné již dříve a to prostřednictvím veřejné správy. Ovšem dříve se podávala žádost a případně platil příslušný poplatek. Z toho vyplývá, že osobní údaje nebylo tak jednoduché získat jako je tomu dnes. Je proto nezbytně nutné, aby těmto skutečnostem odpovídala platná legislativa a byla také dodržována. Ochrana osobnosti a ochrana osobních údajů je v každé demokratické společnosti bezesporu jedním z nejdůležitějších práv.

Použitá literatura

Knižní literatura

1. BARTÍK, Václav a Eva JANEČKOVÁ. *Ochrana osobních údajů v aplikační praxi: vybrané problémy*. 3. vydání. 277 pages. ISBN 978-808-6131-962.
2. KUČEROVÁ, Alena a František NONNEMANN. *Ochrana osobních údajů v praktických příkladech*. Vyd. 1. Praha: BOVA POLYGON, 2013, 167 s. ISBN 978-80-7273-173-2.
3. KUČEROVÁ, Alena. *Zákon o ochraně osobních údajů: komentář*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2012, xvii, 516 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7179-226-0
4. MATES, Pavel, Eva JANEČKOVÁ a Václav BARTÍK. *Ochrana osobních údajů*. Praha: Leges, 2012, 206 s. Praktik. ISBN 978-808-7576-120.

Internetové zdroje

1. Byznys.ihned.cz, Aleš Černý, [online]. ©2013 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/c1-61453470-uouu-udelil-komerčni-bance-pokutu-1-8-milionu-korun-za-cervencovy-unik-dat>
2. Česká televize, ČT 24, Pavla Freiwaldová [online]. ©2014 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/274905-dluzili-jste-z-registru-dluzniku-se-jen-tak-nedostanete/>
3. Hkstrategies.cz, [online]. ©2015 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: [:http://hkstrategies.cz/cs/Aktuality/%C3%9Aniky-dat-budou-nejv%C4%9Bt%C5%A1%C3%ADm-reputa%C4%8Dn%C3%ADm-rizikem-v-roce-2015#.VQREXY6G--0](http://hkstrategies.cz/cs/Aktuality/%C3%9Aniky-dat-budou-nejv%C4%9Bt%C5%A1%C3%ADm-reputa%C4%8Dn%C3%ADm-rizikem-v-roce-2015#.VQREXY6G--0)
4. Ictsecurity.cz, Nezávislý odborný online magazín ICT security [online]. ©2014 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://ictsecurity.cz/aktualne/jak-reagovat-na-unik-dat-z-aukcniho-portalubay.html>
5. Mesec.cz, Petr Bukač [online]. ©2004 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.mesec.cz/clanky/hlidejte-si-osobni-udaje/>
6. Ministerstvo vnitra České republiky, [online] ©2015 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/vyhlasky.aspx>
7. Museums.cz, [online]. [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.cz-museums.cz/UserFiles/File/Legislativa/zakon-101-2000.pdf>
8. Novinky.cz, [online]. ©2014 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: : <http://www.novinky.cz/internet-a-pc/324208-hackeri-se-dostali-k-70-milionum-pinu-platebnich-karet-zakazniku-obchodniho-retezce.html>
9. [Novinky.cz](http://www.novinky.cz), [online]. ©2014 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/internet-a-pc/326184-hackeri-ukradli-data-k-e-mailum-spolecnosti-yahoo.html>
10. [Novinky.cz](http://www.novinky.cz), [online]. ©2014 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/internet-a-pc/331114-v-cesku-padla-rekordni-pokuta-za-spam-firma-musi-zaplatit-480-tisic.html>
11. [Novinky.cz](http://www.novinky.cz), [online]. ©2014 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/zahranicni/amerika/325794-tajne-sluzby-sbiraly-osobni-udaje-o-hracich-angry-birds.html>
12. [Prisma.cz](http://prisma.cz), [online]. ©2013 [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <http://prisma.cz/facebook-zaznamenal-dalsi-unik-osobnich-udaju/>
13. [Survio.com](http://www.survio.com), [online]. ©2015 [cit. 2015-03-27]. Dostupné z: <http://www.survio.com/survey/d/K5S4A2D9E0H2Y8F7O>
14. Úřad pro ochranu osobních údajů, oblasti zpracování osobních údajů. [online]. ©2014 [cit. 2014-11-27]. Dostupné z: [Dostupné z: https://www.uouu.cz/oblasti-zpracovani-osobnich-udaju/ds-1267/p1=1267](https://www.uouu.cz/oblasti-zpracovani-osobnich-udaju/ds-1267/p1=1267)

15. Úřad pro ochranu osobních údajů, ochrana osobních údajů na pracovišti, příručka pro zaměstnance. Pro úřad pro ochranu osobních údajů vydala Masarykova univerzita, 2014, ISBN 978-80-210-6819-3 [online]. ©2014 [cit. 2014-11-27]. Dostupné z: https://www.uoou.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=12691
16. Úřad pro ochranu osobních údajů, ochrana osobních údajů vybrané otázky Příručka pro podnikatele. Pro úřad pro ochranu osobních údajů vydala Masarykova univerzita, 2011, ISBN 978-80-210-5572-8 [online]. ©2011 [cit. 2014-11-27]. Dostupné z: http://www.uoou.cz/VismoOnline_ActionScripts/File.ashx?id_org=200144&id_dokumenty=3025
17. Úřad pro ochranu osobních údajů, Výběr ze zahraničních médií. [online]. [cit. 2015-02-22]. Dostupné z: <https://www.uoou.cz/verejna-sprava-zakonodarstvi-a-soudnictvi/ds-2083/p1=2083>
18. Úřad pro ochranu osobních údajů, změny zákona o ochraně osobních údajů. [online]. [cit. 2015-11-27]. Dostupné z: <http://www.uoou.cz/zmeny-zakona-o-ochrane-osobnich-udaju/ds-3112/archiv=0&p1=1257&rd=1000>
19. Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, [online]. [cit. 2014-11-27]. dostupný z: <https://www.uoou.cz/zakon-c-101-2000-sb-o-ochrane-osobnich-udaju-a-o-zmene-nekterych-zakonu-ve-zneni-ucinnem-od-1-kvetna-2014/ds-3109/archiv=0&p1=1261>
20. Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce. [online]. [cit. 2014-11-22] Dostupný z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/zakonik-prace/cast13h8.aspx>
21. Zákony pro lidi. [online]. [cit. 2014-11-22] Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/hledani?text=kasina+>

Internetové zdroje zahraniční:

1. Data protection in United States ©2014 [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: <http://uk.practicallaw.com/6-502-0467>
2. Federal Trade Commission, ©2014 [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: <http://www.ftc.gov/about-ftc>
3. Federal Trade Commission, ©2014 [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: <http://www.ftc.gov/about-ftc/foia>
4. Privacy Rights Clearinghouse, ©2014 [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: <https://www.privacyrights.org/coping-identity-theft-reducing-risk-fraud>

České Právní předpisy

1. usnesení č. 2/1993 Sb. předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky.
2. Vyhláška 645/2004 Sb. ze dne 13. prosince 2004, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění vyhlášky č. 213/2012 Sb.
3. Vyhláška č. 259/2012 Sb., o podrobnostech výkonu spisové služby
4. vyhláška Ministerstva financí 285/1998 Sb. - Vyhláška o podmínkách monitorování a uchovávání záznamů v kasinu
5. zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení, náležitosti průkazu mimořádných výhod
6. Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů dostupný
7. zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
8. zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, informační systém o příspěvku na péči
9. zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů
10. zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)
11. zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi
12. zákon č. 111/2009 Sb., o základních registrech
13. zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu
14. zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí
15. zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích)
16. zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
17. zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)
18. zákon č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů
19. zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze
20. zákon č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel)

21. zákon č. 140/1996 Sb., o zpřístupnění svazků vzniklých činnostmi bývalé Státní bezpečnosti svazek s osobními údaji.
22. zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
23. zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky
24. zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě
25. zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů
26. zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla)
27. zákon č. 18/2004 Sb., o uznávání odborné kvalifikace a jiné způsobilosti státních příslušníků členských států Evropské unie a některých příslušníků jiných států a o změně některých zákonů (zákon o uznávání odborné kvalifikace)
28. zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)
29. zákon č. 185/2004 Sb., o Celní správě České republiky
30. zákon č. 187/2006 Sb., o nemocenském pojištění
31. Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu,
32. zákon č. 202/1990 Sb., o loteriích a jiných podobných hrách
33. zákon č. 21/1992 Sb., o bankách
34. zákon č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu a o změně některých dalších zákonů (zákon o elektronickém podpisu)
35. zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů
36. zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce
37. zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
38. zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů
39. zákon č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách
40. zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
41. zákon č. 269/1994 Sb., o Rejstříku trestů
42. zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
43. zákon č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách
44. zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství

45. zákon č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a o změně některých zákonů (transplantační zákon)
46. zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství
47. zákon č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů
48. zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících zákonů
49. zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o azylu)
50. zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů
51. zákon č. 328/1999 Sb., o občanských průkazech
52. zákon č. 329/1999 Sb., o cestovních dokladech
53. zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků
54. zákon č. 344/1992 Sb., o katastru nemovitostí České republiky (katastrální zákon)
55. zákon č. 348/2005 Sb., o rozhlasových a televizních poplatcích a o změně některých zákonů
56. zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících
57. zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu)
58. zákon č. 365/2000 Sb., o informačních systémech veřejné správy a o změně některých dalších zákonů
59. zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech),
60. zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
61. zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti
62. zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti
63. zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)
64. zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů
65. zákon č. 480/2004 Sb., o některých službách informační společnosti a o změně některých zákonů (zákon o některých službách informační společnosti)
66. zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů
67. zákon č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů
68. zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

69. zákon č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky
70. zákon č. 553/1991 Sb., o obecní policii
71. zákon č. 555/1992 Sb., o Vězeňské službě a justiční stráži České republiky
72. zákon č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích
73. zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
74. zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení
75. zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení
76. zákon č. 585/2004 Sb., o branné povinnosti a jejím zajišťování (branný zákon)
77. zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti
78. zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění
79. zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii
80. zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě